

DOKUMENTACE ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

FACULTY OF FINE ARTS

ATELIÉR INTERMEDIA

STUDIO INTERMEDIA

**Metody kontingence / Hladové oči a Psí duše / Zkus si
zavázat tkaničku během chůze**

Contingency Methods / Hungry eyes and Dog soul / Bind your laces while walking

DIPLOMOVÁ PRÁCE

DIPLOMA THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

BcA. Jonáš Svoboda

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

doc. MgA. Filip Cenek

BRNO 2018

OBSAH:

TEXTOVÁ ČÁST

s. 5–15

Úvodní shrnutí řešené problematiky (s. 5)

Zdůvodnění volby uměleckých prostředků (s. 5–6)

Funkce hudební složky (s. 6)

Funkce textové složky (s. 6)

Vytýčení cíle (s. 7)

Pracovní postupy (s. 7–8)

Slovníček pojmů (s. 8–9)

Lyrické rozpuštění (s. 10–15)

OBRAZOVÁ ČÁST

s. 16–19

TEXTOVÁ ČÁST

Ve své magisterské práci *Metody kontingence / Hladové oči a Psí duše / Zkus si zavázat tkaničku během chůze* se zabývám prací s archivem autorských videí vzniklých během let 2016 až 2018. Zaobírám se metodami zacházení s archivem. Z mnohosti často bezúčelně vzniklých videí na mne vystupují vzpomínky, skici a pocity, které jsem spolu s videozáznamem v daný čas pořídil. Postavy mých přátel či náhodných kolemjdoucích dostávají ve složce s videoarchivem svůj ohraničený prostor pro vlastní existenci v bezčasí již uplynulé přítomnosti. Já osobně zde nacházím důkazy o mém „estetickém voyerismu“, a ptám se: Jaké to je, něco, nebo někoho sledovat okem kinoaparátu? Řeším různé způsoby juxtapozice jednotlivých záběrů, pomocí kterých vznikají možnosti čtení vztahu mezi dvěma záběry. Dále se zabývám vztahem hudby a pohyblivého obrazu, tedy jak lze komponovat hudbu s vědomím obrazu, a jak jde postprodukovat obraz na míru hudbě. Snažím se vybudovat si určitý poetický systém uvažování o audiovizuálním komplexu videa poučeného o kinematografickou školu filmu. Stříhová skladba zde funguje jako jakási eroze archivu, po které zůstane patrný reliéf. Erozí je zde myšleno neustálé procházení archivu a vybírání *esenciálního* obsahu, který je schopný vypovědět zprávu o celku.

Archiv vzniká mou přirozenou potřebou zachytávat dění a věci okolo sebe. Ve svém obsahu se podobá deníkovým poznámkám či skicám. Pohyblivým obrazem a hudební kompozicí se dlouhodobě zabývám, jak ve volném čase, tak na půdě fakulty. Z kinematografické základny na mne velmi zapůsobily deníkové filmy Jonase Mekase pro jejich hravost, kutilskost a živost. Filmové eseje Chrise Markera, konkrétně *La jetée*. Snad proto, že je možno natáčet fotky a vyprávět jimi sci-fi příběh. Stejně tak nelze opomenout Jean-Luca Godarda, který si ve své části dokumentárně esejistického filmu *Daleko od Vietnamu* povídá přímo s filmem, který zrovna natáčí. Ze současných tvůrců bych rád vzdal hold americké filmařce Josephine Decker, neboť v jejím *Butter on the Latch* je snad pozorovatelné něco jako *subjekt filmu* ve své organické podobě. Bez životního díla Karla Vachka a Věry Chytilové si nedokážu představit tradici českého filmové eseje a otevřenosti vůči čtení latentních významů. Z výtvarného kontextu práce s pohyblivým obrazem mám v oblibě performance pro kameru Bas Jana Adera, zejména jeho variace na padání. Inscenace Mobyho Dicka v kuchyňském prostředí od izraelského videoartisty Guy Ben Nera mi také není cizí. Těmito, a mnoha dalšími inspiračními zdroji jsem ve své diplomové práci obklopoval. Zvolené médium videa, potažmo filmu je pro mne tedy zcela přirozenou volbou,

bez které si výsledek nedokážu představit. Video je totiž v tomto případě jistým derivátem (tečnou k funkcí, respektive kolmým prostorem k entropii) textového, hudebního a postprodukčního uvažování ve vztahu k mnohosti a mnohoznačnosti daného archivu.

Ve snaze podtrhnout rytmiku tance jednotlivých částic jsem hudbu k obrazu komponoval převážně z různých pípání začleněných do víru rytmů. K zvýraznění melancholické zadumanosti si pomáhám táhlými, pomalu nastupujícími syntetickými plochami akordů. Budování napětí skrz hudbu je další rovinou, kterou je potřeba alespoň částečně rozbít. Pes dlouhé vteřiny existenciálně zírá v doprovodu hloubavé muziky, načež je proud emocí plynoucí z hudby utnut, pes se zvedá a v klidu odchází. K sekvenci s odčítáním fotografických studií pohybu letu dravce Eadwearda Muybridge od skleněných tabulek se siluetami ptáků, nám hraje skladba Charlese Chaplina, kterou složil jako závěrečnou skladbu ke svému filmu *Moderní doba*.

Text je určitým komplementárním archívem, neviditelným rámem celého filmu, který mi umožňoval orientaci v procesu tvorby. V poznámkách z dob pořizování archivu a následného probírání se archivem videí a dumání o možnostech pohyblivého obrazu se potkávají zachycené rozhovory, dadaistické brainstormingy o vzdělání, úvahy o médiu pohyblivého obrazu s výpisky z různých rozečtených knih. Zachytává se „dění okolo“, a to s patrnou linearitou. Poslední poznámka je obvykle ta nejmladší.

Cílem magisterského filmu bylo vytvořit z množiny mých her se situací a kamerou funkční estetickou jednotku. Za pomoci stříhu, hudby a textu. Proces uzavírání archivu je podobný uzavírání životní etapy, například dokončování školy. Stejně tak je podobný vytahování hotového jídla z trouby. Od jistého okamžiku je potřeba přestat péct, nechat vychladnout a poté konzumovat. Zkušenosti z chyb v intuici / nedodržování receptu se pak promítnou v přípravě dalšího pokrmu. Stejně tak můj další archiv bude dozajista jiný, poučený o způsoby, které jsem rozpoznal coby fungující v nyní uzavíraném archivu. Má-li existovat nějaký praktický přínos mé diplomové práce, je jím právě archivářova zkušenost. Chuť, kterou bych rád pohostil diváka je láskou k drobnostem a předání hravé touhy za libovolných podmínek. Hravé touhy, snad jako víry, která člověku dává klid během neklidu. A neklidu, který hravá touha vyvolává během klidu. Cesta hravé lásky z marasmu povrchnosti a malosti. Pryč do neznáma, kde číhá spolehlivý svět, pozorovatelný jako pulzování okolo nuly. Svět, který se dá shledat krásným. O tom, že kdo sleduje, začne nakonec sledovat sám

sebe. Archiv se uzavírá dotočením posledního záběru, kamera sleduje dům, ve kterém bydlím, kruh sledování, kterým jsem se dostal až k sobě domů na Google Streetview se uzavírá společně s archivem a je podroben erozi.

Těžištěm zájmu, a častými terči mého aparátu jsou mí přátelé, a spolu trávené chvíle jakéhosi flákání se, cestování, práce či skypeové komunikace. Tyto, pro mne výjimečné a často relativně bizarní situace pak propojují se záběry z cest, záběry přírody a optických anomálií. Juxtapozice záběrů je „přemýšlením nahlas“ o již viděném. Kýžený efekt by měl umožnit imerzivně vstoupit do nálady snímku a žasnout nad světem „mojí optikou“. Ve filmu až na výjimky neposkytují konkrétní klíče k jeho čtení. Sama portrétovaná všednost by měla být klíčem k možnosti divákova ztotožnění se s obsahem filmu. Stejně tak jako jednotlivé záběry nebyly pořízeny za konkrétním účelem. Jako by byl člověk veden svým kinoaparátem. Svým plátnem a štětcem. Člověk vstupuje svým okem dovnitř této vnučky kamery obskury. Tento nový stav si po čase osahá a ovládne jej. Tak, jako se dítě postupně naučí chodit, naučí se člověk žasnout okem kinoaparátu, jako vlastníma očima. Kameraman zůstává činným aktérem, je součástí portrétovaných situací. Má svůj (můj) hlas a smích. „*Kameramanský styl*“ je pak vypracovaný na základě zkušeností, není okatou nápodobou kinematografického narativního záběrového kánonu. Poněkud neobratně a místy troufale se pohybuje po vlastní skromné ose.

Zavazování si tkaniček během chůze je metaforou k nemožnosti laboratorních podmínek v běhu času a života v každodennosti. Člověk je jakoby vržen do proudu dění, ve kterém se musí orientovat během vlastního jednání. Nikdy a nikde není dostatek času a prostoru, klid neexistuje. Je třeba improvizovat a pokoušet se o nemožné. Pozorováno s odstupem (který hledáček kamery poskytuje) se to celé může jevit komicky. Malé životy na pozadí katastrofy, která k nám doléhá (stejně tak jak mnoho jiných závažných sdělení) skrze zářící obrazovku. Unavený z myšlenek konce budoucnosti pak skoro spí, odpočívá, během čehož se dozví, že „*future has only recently become to vanish, wash away in a white light of presence*“. Film obrazovku vidí, pracuje s fyzickou schránkou virtuálního prostoru. Se zářící obrazovkou jako hmatatelným rámem umístěným ve fyzickém prostoru naší sdílené reality. Z obrazovky pak na kinoaparát září tornádo, hned vedle skupin, jichž jsem na sociální síti facebook členem.

Kontingence¹ zde vystupuje jako vlastnost věcí, vztahů a jevů, které mohou, ale nemusejí být či nastávat. Kontingence v sobě snoubí náhodnost i možnost. Obsahuje neurčitosti a chyby. Oproti *nutnosti* a *nemožnosti*, které jsou schopny nalepit na sebe velmi konkrétní a přesný popis, kontingence vládne omezenou silou tvrzení. Oproti doslovně určitelnému v *nutnosti* a *nemožnosti* je kontingence nadána množstvím neúplných významů, čímž přímo vyzývá k mozaikovitému a juxtapozičnímu skládání. Kontingence jako pomalý pohyb dopředu na základě zkušenosti v prostoru.

Kontaktní zvuk je vzpomínkou, hudba je přemítáním, rozjímáním, bilancováním. Složená hudba při pohledu na vzpomínku popíše pocit ze vzpomínání. Střih je ten nejzábavnější efekt a čas je v jeho rukou materiálem pro tvorbu nelineární mozaiky. Vytržením z kontextu času vzniku záběru máme schopnost umístit část vzpomínky vedle druhé vzpomínky. Toto vyhnání z kontextu pak vypouští ducha povahy věcí, situací a postav. Tak aby se potkali mimo své původní rámce, v rámci výsledného filmu.

Rám, to je svět sám o sobě, v rámci, něhož lze znovu rámovat. Stejně tak jako okno je kukátkem do vnějšího světa, je i hledáček aparátu kukátkem, které nám vytváří určitou distanci od okolního světa. Pobyt v plochosti zobrazeného prostoru. Voyer probíhající situace.

Pes, to je člověk. Člověk pudový, okamžitý a nevychovatelný. Psí duše má tuhé kořínky. Psí srdce v něm bije do posledního dechu. Psí láska je jasnou a nepodmíněnou samozřejmostí. Svou duší věrný životu samotnému, tak jako pánovi. S psí dychtivostí sledujeme, jestli ze zářící obrazovky nevypadne něco zábavného. S psí leností usínáme v letní podvečer, kdy se ze zářící obrazovky line něco chytrého a zřejmě i důležitého. Pes není obhajobou malosti, je to pes, do kterého se ukrýváme, když zrovna nemůžeme být velcí.

Bůh, to je hledání víry. Víry v to, že jisté konání má smysl. Víra, která pochází z nemožnosti racionálního rozhodnutí. Z nedostatku empirických důkazů, ze kterých by se dala složit slovy popsateľná myšlenka. Hledání důležitého v nedůležitém, postranním, mimo zlatý řez rámu empirického světa. Mimo lineárnost času, mimo zvonění budíku. V paměti archivu zaznamenané střípky víry v pohyb mezi náhodou a volbou.

¹ přístup nepředpokládající jediný správný způsob (styl) řízení a vedení, ale vždy zvažující situační kontext (zdroj - <http://slovník-cizích-slov.abz.cz/web.php/slovo/teorie-kontingence>)

Tanec, to je vír ve vodě s citrónem, planeta yerba maté s družicemi. Je to ladné vlnění stromů a vyklepávání ubrusu. Stejně tak jako vlnění částic, prapůvodce toho všeho. Tančící hmota složená z malých tanců. Svrab a klepání rukou, díky kterému je to vše rozklepané.

Realita je tvořena našim měřením jí samé. Racionalizace všech jevů a počitků, coby měření a škálování reality. Měření tvoří naše vnímací nástroje reality.

Otroctví není dáno zbídačením člověka, nýbrž jeho proměnou v nástroj. Otroctví média filmu je proměnou aparátu z nástroje na člověka. Z aparátu, který přepisuje prostředí trojrozměrných tvarů na plochu – na aparát zotročený na stavbu pyramidy umělých snů. Aparát jako emulátor schémat lidského prožitku. Od počitku k falešnému prožitku.

Sledujeme film. Lidé, kteří sledují, jsou filmem sledováni. Jaké to je, dívat se na něco? Rámuji svoje sledování. Začínám sledovat sám sebe. Odlepuji izolepu z webkamery u svého počítače. Dvě kamery se střetávají pohledem, a já se skrz soustavu dvou aparátů dívám sám na sebe. Virtuálně přicházím před práh vlastního domu. Sousedovi začíná slábnout wifi signál. Je správný čas tento do sebe vnořený framework ukončit.

Mám hladové oči
Sledovat.

Věci na nebi. Věci plachtící.
Čmouhy, chemtrails, věci horkovzdušné.
Malé hry perspektivy.
Jako hra s hvězdou bloudící tmavými obrysy větví,
hledající cestu nocí.

S podstatou
Je to
V podstatě
Tak.

Točí se vždy a všude
Témata krystalizují v archivu
Střih je přirozenou erozí archivu
Hra aparátu a situace

Hladové oči, psí srdce
A jako Barykov – psí člověk
Nevychovaný
Zraješ i chybou
Podobný spíše všemu, než ničemu

Zavaž si tkaničku během chůze
Študák, tak jako bůh píše tornádem
Pavučina, to je socha pavoukova hladu
A co ten levitující list?
Může pavouk jíst listí?

Příběhy hloupých
A Bůh špatných nápadů
během chůze
Nebudeš litovat

Sledujme

Věci před zrcadlem
Sami sebe
A pak sledujeme jakoby dalekohledem
Všechny ostatní za obrazovkou
Věci odrážející se ze záhadného zdroje
Tvořící všední záhadu
Krásu

Sledujeme
Věčností omletý motiv cesty
A samozřejmost, s jakou se vetře všude

Aparát jako svědek
Aparát jako hra
Aparát jako přítel na cestách
Aparát – tak jako bytost putuje prostorem a časem, účasten akce
Aparát surfující na vlně světa, kterak je součástí prostoru
Aparát, skrz který dokážeme žasnout
Aparát, který nám umožňuje zachytit poesii

Jaké to je, dívat se na něco?
A jakým okem se díváme?
Jaké to je něco sledovat?
Jaké to je někoho sledovat?
Jaké to je sám sebe sledovat?

Estetický stalking

Vlnění, jenž je světem, který žijeme
Společný jmenovatel světla, zvuku i hmoty
Vlnění uzavřené ve svých skořápkách
Pnutí, každý časový okamžik, ve všem
Tanec částic, svrab v neskutečném tempu

Volná partitura pro věčné duše hráčů
Hrající společnou skladbu našeho času a prostoru
Natolik imerzivní, zvládající předat zprávu o naší všednosti
Haptický svět utvářen kompozicí partitury pro tanec částic

Prostor mezi částicemi?
prázdnota

Tvar daný strukturou tance částic
Tak jak se to jen dá utančit

Je prostor mezi tvary prázdný?

Směješ se a víš, že to není napořád
Že tenká kostřička klidu
Klidu jako statického bodu
Se již nyní hroutí

A ty se směješ, protože je to vtipné
Smích – co to znamená smích?

Borcení podmiňuje novou vznikavost
Opět pulzující okolo nuly

Radiace, fúze

To je eroze partitury, rozklad systému

Podmiňující vznikání nového systému

Odpad a omyl

Kouzlo nechtěného

Nechtění kouzel

Chtění nekouzel

Mrchožrouti a uklízeči

Hledači pokladů.

Komunismus vznikající na přebytku kapitalismu

Nekonečný tlukot srdce a pulzování ekzému

Jako by byl nad kůží i pod ní

Nepohodlí

Je kelímek z kávomatu dórský, nebo iónský sloup?

Zahlédl jsem v kusu spotřebního plastu, ve věci na nejvyšším stupni spotřebního řetězce kus dávného tradičního slohu. Oslizlý chlebiček na papírovém podtácku, který v krajích svou zdobností krajů připomíná nějaký z antických slohů. Cítím soucit s existencí kávomatového kelímku a papírového tácku. Vyrobeni, aby se stali odpadem. Nahodilým stříháním a měřením může vzniknout reliéf z unifikovaného.

Eroze kopie

Krize rámování nastala!
ukazování prstem – hlášení se o slovo
„Tady jsem já, dívej se na mě“
To nelze dopustit, takhle by to nešlo!

Věšet si na zeď posvátné, zarámované
To netřeba
Je třeba rozpustit rám a nalézt nové způsoby rámování
Proniknout dovnitř sledovaného
Sledovat sám
Nenechat ubíhat svůj zrak pokyny kulturní sekty rámovačů
Spolek potulné ignorace, vylezlý z neviditelné prdele trhu zatím sektě rámovačů celkem
odolává

Chudina a chudinky
Popírači Akta X
proubublávající prašivou pěnou dní
Popírači vesmíru tančící přes minové pole vědy a nudy

Na horizontu všedního dne je válka
Na horizontu bloumání je uvědomění
Když mysl zbystří, vidí plot
Za kterým se válka plánuje a mysl masy rozpouští
Nežité proklamace ztratily svou důvěryhodnost
Jsou nazírány coby další z nástrojů rozpouštění mysli masy

Kontaktní zvuk, jako situace, jako život sám
Hudba jako hloubání, problematizace a spekulace

Vzdělávání bez limitů

Vzdělávání všude

Vzděláním proti demonstracím

Vzděláním proti Vietnamu

Vzděláním proti demokracii

Svobodou proti demokracii

Minulostí proti budoucnosti

Anebo ne?

Uvědomil jsem si, že nejsem Kurt Cobain

Nasadil jsem si batoh i na druhé rameno

Požasl nad úplňkem

A šel jsem domů

OBRAZOVÁ ČÁST (SNÍMKY Z HD VIDEO)

Metody kontingence / Hladové oči a Psí duše / Zkus si zavázat tkaničku během chůze
HD video, 2018, 17:25 min.

http://amper.ped.muni.cz/~jonas/diplomova_prace/

